

Československá meteorologická společnost
při ČSAV

Slovenská meteorologická spoločnosť
pri SAV

Informační věstník
pro členy Společnosti

Za obsah odpovídá:

RNDr. Jan Bednář, CSc. vědecký tajemník ČSMS

Praha, červenec 1983

O b s a h :

Za RNDr. Petrom Forgáčom

Valné zhromaždenie Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV

Správa o činnosti Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV za obdobie rokov 1981 - 1982

Smlouva s Meteorologickou společností MLR

Seminář ČSMS "Meteorologické prognózy"

Seminář v roce 1984

Čestná uznání

Publikace Českého hydrometeorologického ústavu

Za RNDr. Petrom Forgáčom

Dňa 8. marca 1983 nečekané zomrel vo veku 58 rokov RNDr. Peter Forgáč, popredný slovenský meteorológ, dlhoročný člen a funkcionár ČSMS a SMS. Odišiel človek, pre ktorého meteorológia bola koníčkom a láskou, nielen povoláním, o čom sa denne presviedčali jeho spolupracovníci i ostatní ľudia, s ktorými prichádzal do styku.

Narodil sa v Orovnici (okres Žiar nad Hronom) dňa 25. októbra 1924. Po maturite na gymnáziu v Zlatých Moravciach nastúpil na Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, kde bol žiakom nestora slovenskej meteorológie profesora M. Končeka. Ešte pred ukončením štúdia sa stal v roku 1947 zamestnancom dnešného Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave, kde pôsobil až do svojej predčasnej smrti. V posledných 14 rokoch stál na čele útvaru synoptickej meteorológie.

Meteorológia má slúžiť verejnosti, a toho si bol dr. Forgáč dobre vedomý. Preto okrem plnenia organizačných a prevádzkových povinností sa sústavne venoval popularizácii vedeckých poznatkov meteorológie a vysvetlovaniu, ako a v čom môže byť meteorológia prospešná rôznym odvetviám národného hospodárstva aj jednotlivcom. Napísal desiatky článkov do novín a časopisov, pripravil početné rozhlasové a televízne relácie a ochotne prijímal novinárov a reportérov, aby poukázal na zložitosť atmosferických procesov a na možnosti predpovednej služby. Osobitou oblasťou zájmu dr. Forgáča bolo uplatnenie meteorológie v poľnohospodárstve. Poznali ho nielen vedúci poľnohospodárskí odborníci a organizátori, napríklad z rokovaní žatevných

komisií, ale aj mnohí prostí ľudia pracujúci na poliach.

Zosnulý je autorom alebo spoluautorom výborných populárne napísaných knížiek " Človek a počasie " (1955), " Počasie a poľnohospodárstvo " (1957) a spisu " Ako vznikajú živelné pohromy " (1962). Z vedeckých prác dr. Forgáča treba vyzdvihnúť spracovanie búrok na Slovensku (1953), rozbor príčin jarných mrazov v slovenských krajoch (1967 a 1969), jeho podiel na typizácii poveternostných situácií (1964, 1968), na spracovaní poveternostných frontov a vzduchových hmôt v Bratislave (1979) i na rozpracovaní metód predpovede extrémnych denných teplot (1982). Trvale príťažlivou témou pre dr. Forgáča boli ľudové pranostiky. Odlíšiť pranostiky meteorologicky podložené od pranostík bez prognózneho významu, čiže " oddeliť zrnó od pliev ", čo si vytýčil za cieľ najbližších rokov, sa mu však už nepodarí.

Veľká účasť na poslednej rozlúčke s dr. Forgáčom bola vyjadrením vďaky za jeho celoživotnú prácu v meteorológii, ale aj odrazom jeho priateľského a hlboko ľudského vzťahu ku každému, s kým sa stretol.

K. Krška , A. Otruba

Valné zhromaždenie Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV

Dňa 18. marca 1983 konalo sa v Bratislave Valné zhromaždenie Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV. V zmysle hesla SMO "Pozorovanie počasia" boli pripravené tri odborné prednášky :

- F. Šamaj : História pozorovania počasia na území Slovenska do r. 1918
- M. Lapin : Pozorovanie počasia na Slovensku po r. 1918
- D. Podhorský : Budovanie globálneho systému pozorovania počasia v rámci SMO

Valné zhromaždenie spoločnosti otvoril a viedol jej predseda s. Šamaj. Príhovor ku Svetovému dňu meteorológie predniesol predseda ČSMS pri ČSAV s. Sobíšek. Po voľbe volebnej a návrhovej komisie si účastníci vypočuli správu o činnosti a návrh plánu na ďalšie obdobie, ako aj správu revíznej komisie o hospodárení. Ďalej bol predložený návrh doplnkov ku stanovám spoločnosti. V diskusii vystúpili ss. Bednář (vedecký tajomník ČSMS pri ČSAV), Pribiš (predseda Východoslovenskej pobočky), Urland (vedúci tajomník KOVS pri SAV) a Šamaj. Po voľbe nového výboru a revíznej komisie boli tiež schválené uznesenia. Na záver zhromaždenia bol premietnutý film o Slovenskom hydrometeorologickom ústave v Bratislave.

Správa o činnosti Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV za obdobie rokov 1981 - 1982 .

Dňa 20. marca 1981 konalo sa Valné zhromaždenie SMS pri SAV, ktoré vo svojich uzneseniach prijalo "Plán hlavných úloh SMS pri SAV na roky 1981 - 1982". Tento dokument bol smernicou, na základe ktorej boli rozpracované plány činnosti na jednotlivé roky.

Činnosť Spoločnosti v uplynulom období riadil výbor v zložení :

- predseda : doc. dr. F. Šamaj, DrSc.
- podpredseda : prof. dr. V. Peterka, CSc.
prof. dr. J. Tomlain, DrSc.
- ved. tajomník: dr. J. Lukáč, CSc.
- hospodár: dr. J. Iľko, CSc.
- členovia: dr. Z. Čabajová, CSc.
doc. dr. J. Otruba, CSc.
dr. D. Podhorský, CSc.
dr. J. Pribiš, CSc.

Výbor svojou činnosťou zabezpečoval plnenie uznesení Valného zhromaždenia Spoločnosti, pričom celú činnosť môžeme rozdeliť do niekoľko oblastí:

1. Prednášková činnosť

Najdôležitejšou úlohou Spoločnosti vyplývajúcou zo stanov je propagácia a popularizácia meteorológie a klimatológie vo verejnosti. Táto úloha je plnená formou verejných prednášok o najnovších výsledkoch dosiahnutých pri riešení úloh, prípadne o nových poznatkoch z pracovných zahraničných ciest.

V roku 1981 boli odprednášané tieto témy :

Podhorský - Pavlík : Operatívne meteorologické zabezpečenie letných poľnohospodárskych prác v ČSSR

Bobák : Register emisií a zdrojov znečistenia ovzdušia

Hesek : Analýza údajov merania znečistenia ovzdušia v oblasti Bratislavy

Lisogurskij (ZSSR) : Monzún

Iľko : Objektivizácia strednodobej predpovede niektorých meteorologických prvkov

V roku 1982 boli odprednášané tieto témy :

J. Krejčí : Využitie počtu ekvivalentnepotencionálnej teploty pre analýzu frontu na poveternostných mapách (5.1.)

F. Matejka : Podmienky efektívnosti merania v meteorológii (23.2.)

B. Gajar : Aplikácia matematických metód v optimalizácii siete meteorologických meraní a programovaní (23.2.)

- J. Huzulák - F. Matejka : Vplyv klimatických činiteľov na fotosyntézu a vodný režim rastlín (31.3.)
- D. Biel : Automatizácia radiačných meraní a jej aplikácia v SHMÚ (27.4.)
- J. Hrvoň : Prílev slnečného žiarenia k rôzne orientovaným a skloneným plochám (27.4.)
- F. Smolen : Vplyv atmosféry a mestského prostredia na radiačné toky (27.4.)
- J. Tomlain - J. Reichet : Globálne a difúzne žiarenie v Bratislave a na Štrbskom Plese (27.4.)
- M. Zima : Ovplyvňovanie fyziologických procesov tvorby úrody faktormi prostredia (2.11.)
- F. Špánik : Potenciálne úrody základných poľnohospodárskych plodín na Slovensku podľa príkonu radiačnej energie do biologickej sústavy (2.11.)
- M. Lapin : Optimalizácia siete meteorologických meraní a pozorovaní (2š.2.)
- D. Závodský : Regionálne znečistenie ovzdušia a jeho vplyv na prírodné prostredie (2.11.)
- B. Böhm : 34. zasadanie výkonného výboru Svetovej meteorologickej organizácie (22.12.)
- F. Šamaj : 9. zasadanie oblastného združenia pre Európu (22.12.)
- D. Podhorský : 9. konferencia predstaviteľov hydrometeorologických a meteorologických služieb soc. krajín (22.12.)

2. Odborné semináre

Dňa 20.3.1981 uskutočnilo sa Valné zhromaždenie SMS pri SAV, ktoré bolo spojené s odborným seminárom "Poveternostné deje a ich vzťah k hydrologickým procesom". Na seminári bolo prednesených 20 referátov.

Pri príležitosti Svetového dňa meteorológie zorganizovala Východoslovenská pobočka v Košiciach výročnú schôdzu a seminár na tému "Meteorológia a poľnohospodárstvo", kde odznelo 6 prednášok.

V dňoch 22. - 26.8.1981 sa uskutočnila VII. maďarsko-slovenská meteorologická konferencia v Kecskeméte na tému "Predpoveď a spôsob ochrany poľnohospodárskych plodín pred nebezpečnými meteorologickými javmi". Na konferencii bolo prednesených 12 prednášok.

V dňoch 7. - 8. 10. 1981 uskutočnil sa na Aerologickom stredisku SHMÚ v Gánovciach seminár na tému "Súčasný stav a perspektívy využitia aerologických meraní". Na seminári bolo prednesených 12 referátov.

Ďalej v roku 1982 sme sa podieľali na týchto seminároch :

Metódy pozorovania počasia z kozmu a využitie výsledkov v predpovedi počasia a praxi (18.3., tri odborné prednášky, Bratislava).

Vzťahy medzi slnečnou činnosťou a organizmami (24.-25.11., spolupráca pri organizovaní, členovia SMS predniesli 6 referátov, Bratislava).

Vplyv agrometeorologických činiteľov na poľnohospodársku produkciu VSN (26.3., spolupráca pri organizovaní, deväť odborných prednášok, Milhostov).

3. Spolupráca s inými spoločnosťami

SMS pri SAV úzko spolupracuje so SBS pri SAV. Podieľali sme sa na organizovaní Bioklimatologických pracovných dní, ako aj seminára "Vplyv prostredia na biomasu" (2 referáty).

Ďalej spolupracujeme s ČSMS pri ČSAV. Na seminári "Výpočetní technika v meteorológii a v ďalších fyzikálnych oborech" vo Valticiach v dňoch 25. až 27.5. 1982 predniesli naši členovia 11 referátov.

Spolupráca so SVTS je sústredená na tieto pobočky SVTS : SHMÚ Bratislava; GFÚ SAV; P-SHMÚ Košice, Povodie Bodrogu a Hornádu. V tejto spolupráci ide predovšetkým o pomoc pri príprave odborných podujatí (prednášky, semináre a pod.).

4. Zahraničné styky

V rámci zahraničných stykov je dlhoročná spolupráca s Maďarskou meteorologickou spoločnosťou. V roku 1982 sme pristúpili k vypracovaniu novej dohody o spolupráci, ktorá bude charakterizovať vzťahy medzi ČSMS pri ČSAV, SMS pri SAV a MMS.

Ďalej sa vykonali prípravné práce na organizovaní VIII. slovensko-maďarskej meteorologickej konferencie, ktorá bude v dňoch 9.- 11. 8. 1983 v Bratislave.

5. Práca s mládežou

Práca s mládežou sa sústreďuje najmä na zabezpečenie odborného výkladu pri početných exkurziách žiakov na meteorologické pracoviská. Pokračovala spolupráca s meteorologickým krúžkom pri Dome mládeže v Košiciach.

6. Edičná a popularizačná činnosť

Podieľame sa na vydávaní "Informačného vestníka pre členov Spoločnosti", ktorý cyklostylom vydáva HV ČSMS pri ČSAV. V roku 1982 sme predložili vydavateľstvu Veda návrhové listy na vydanie publikácie "Dejiny meteorológie v ČSSR".

Popularizačnú činnosť zabezpečujú členovia spoločnosti svojimi príspevkami v populárno-vedeckých časopisoch alebo v iných oznamovacích prostriedkoch (tlač, rozhlas, televízia) a tiež odbornými výkladmi exkurziám na meteorologických pracoviskách.

7. Spolupráca s riadiacimi orgánmi SAV

Už niekoľko rokov konštatujeme dobrú spoluprácu s KOVS pri SAV, OSVS pri SAV ako aj s Vedeckým kolégiom SAV pre vedy o Zemi a vesmíre. Ide najmä o spoluprácu v hospodárskej oblasti pri zabezpečovaní akcií poriadaných spoločnosťou. V roku 1982 obdržal predseda Východoslovenskej pobočky SMS pri SAV s. RNDr. J. Pribiš, CSc., pozdravný list KOVSu pri SAV pri príležitosti 50. narodenín.

8. Návrh hlavných úloh na roky 1983 - 1985

V ďalšom období bude potrebné zamerať činnosť Spoločnosti na tieto úlohy:

- prednáškovú a popularizačnú činnosť
- organizovanie odborných seminárov
- v spolupráci s Maďarskou meteorologickou spoločnosťou a ČSMS pri ČSAV pokračovať v organizovaní putovných konferencií
- pokračovať v spolupráci s inými vedeckými spoločnosťami SAV a pobočkami ČSVTS
- zabezpečovať činnosť komisie pre zber meteorologických pamiatok
- úzko spolupracovať s ČSMS pri ČSAV
- podieľať sa na príprave "Terminologického slovníka" a "Dejín meteorológie v Československu"

J. Lukáč

Informace o přípravě nové smlouvy o spolupráci s Maďarskou meteorologickou společností

Na základě návrhu Maďarské meteorologické společnosti (MMT) připravují ČSMS, SMS a MMT trojstrannou dohodu o spolupráci, která nahradí dosud platný, avšak organizačně i věcně překonaný protokol o spolupráci mezi ČSMS a MMT podepsaný v roce 1968. Návrh nové smlouvy navazující na uvedený protokol vypracovaly společně ČSMS a SMS. Na jednání všech tří společností bylo dne 27. ledna 1983 za účasti předstevů dohodnuto definitivní znění návrhu, které bylo cestou KOVS ČSAV a SAV předloženo nadřízeným orgánům k odsouhlasení. Po tomto odsouhlasení byli předstevové ČSMS a SMS zmocněni smlouvu podepsat.

K podpisu má dojít na VIII. slovensko-maďarské meteorologické konferenci svolané na 9. - 12.8.1983 do Bratislavy. Text smlouvy bude uveřejněn v následujícím čísle Informačního věstníku ČSMS.

B. Sobíšek

Seminář "Meteorologické prognózy"

Tradiční třídní seminář Československé meteorologické společnosti měl tohoto roku téma "Meteorologické prognózy" a konal se ve dnech 31.5. - 2.6.1983 za krásného počasí v pohostinném prostředí rekreačního zařízení "Ludmila" koncernového podniku Doly Nástup - Tušimice v Roztokách u Křivokláta. Na tomto semináři bylo předneseno celkem 24 odborných referátů vztahujících se k problematice prediktability v meteorologii, krátkodobých i dlouhodobých meteorologických prognóz, jejich ekonomického významu a řada referujících věnovala pozornost speciálním předpovědím pro účely ochrany čistoty ovzduší, zemědělské meteorologie, letecké meteorologie a pod. Velkým kladem byly především obsáhlé, živé a otevřené diskuze, které poukázaly na skutečnost, že přes nesporné úspěchy, jichž meteorologické prognózy dosáhly v posledním období, zůstává dosud otevřena řada problémů, a to jak teoretického, tak aplikačního charakteru. Jednání dále příznivě ovlivnilo to, že všichni zúčastnění měli k dispozici sborník vydaný prostřednictvím pobočky VTS při Českém hydrometeorologickém ústavu, který obsahoval převážnou většinu přednesených referátů. V rámci semináře byla rovněž uspořádána improvizovaná výstavka publikací, jež Český hydrometeorologický ústav poskytl Československé meteorologické společnosti. Semináře se celkově zúčastnilo přes 80 pracovníků z oblasti meteorologie a příbuzných vědních odvětví.

Z pověření Hlavního výboru Československé meteorologické společnosti při ČSAV přednesl na semináři Ing. Gregar návrh pozdravného dopisu Světovému shromáždění za mír a život proti jaderné válce, který byl účastníky jednomyslně schválen. Předsednictvo Československé meteorologické společnosti děkuje všem, kteří se na úspěšném průběhu semináře jakkoli podíleli, především členům Pražské pobočky ČSMS, dále spoluporaďajícím organizacím, t.j. Českému hydrometeorologickému ústavu, Ústavu fyziky atmosféry ČSAV a Matematicko-fyzikální fakultě UK.

J. Bednář

Seminář ČSMS v roce 1984

Československá meteorologická společnost při ČSAV uspořádá v roce 1984 tradiční třídní seminář s tématem "Klimatické změny" pravděpodobně v květnu nebo v září. O tomto semináři budou členové informováni koncem t.r. zvláštní pozvánkou.

Publikace pro členy ČSMS

Český hydrometeorologický ústav laskavě poskytl zdarma některé své publikace, které mohou být rozděleny mezi členy ČSMS a SMS. Obracíme se proto na členy našich

společností, aby podle přiloženého seznamu si napsali na adresu sekretariátu ČSMS při ČSAV (151 29 Praha 5 - Smíchov, Holečkova 8) o ty publikace, o něž by měli zájem. V případě, že počet zájemců převyší počet exemplářů, jež máme k dispozici, přihlédneme k pořadí došlých přihlášek, při čemž podle rozhodnutí Hlavního výboru budou publikace přednostně poskytovány aktivním členům. Určitý počet výtisků jednotlivých publikací si již objednali účastníci semináře "Meteorologické prognózy", na němž byla uspořádána informační výstavka.

Jde o tyto publikace :

Podnebí ČSSR, souborná studie
Krušné hory - podnebí a počasí
Meteorologická pozorování v Klementinu 1. díl
Meteorologická pozorování v Klementinu 11. díl
Meteorology and Hydrology
Bibliografie Meteorologických zpráv
Znečištění ovzduší - ročenka 1977
Znečištění ovzduší - ročenka 1978
Znečištění ovzduší - ročenka 1979

Čestné uznání Československé meteorologické společnosti při ČSAV

Československá meteorologická společnost při ČSAV udělila čestné uznání

RNDr. Zdeňkovi K o r e j s o v i

za dlouholetou aktivní činnost v Pražské pobočce ČSMS a u příležitosti jeho 60. narozenin.

Dále udělila ČSMS čestné uznání

RNDr. Šimonu V a l o v i č o v i

za dlouholetou odbornou a publikační práci v oboru meteorologie a u příležitosti jeho 70. narozenin

Jubileá meteorologů v roce 1983

1/ Jubileá meteorologů před vznikem ČSMS při ČSAV

V roce 1983 si připomínáme tato výročí :

11.7.1778	Josef S t e p l i n g	205 let výročí úmrtí
4. 11.1798	Carl K r e i l	185 let výročí narození
11.5.1878	Prof. Dr. Stanislav H a n z l í k	105 let výročí narození
23.9.1888	Prof. Dr. L.W. P o l l a k	95 let výročí narození

23.9.1888	akademik Václav Novák	95 let výročí narození
7. 9.1893	prof. Dr. Gustav Svoboda	90 let výročí narození
11.12.1893	Dr. Josef Mrkos	90 let výročí narození
21.2.1903	prof. František Josef Studnička	80 let výročí úmrtí
1. 12. 1908	prof. Dr. František Augustin	75 let výročí úmrtí
1943	prof. Dr. Václav Láská	40 let výročí úmrtí
1973	prof. Dr. Zdeněk Sekera	10 let výročí úmrtí

2/ Jubilea členů ČSMS při ČSAV

V roce 1983 si připomínáme tato výročí :

20.3.1898	RNDr. Ferdinand Kocourek	85 let výročí narození
17.7.1903	Ján Danč	80 let výročí narození
13.4.1908	RNDr. Antonín Vesecký	75 let výročí narození
10.11.1918	prof. RNDr. Stanislav Brandejs	65 let výročí narození
21.6.1923	Ing. Miloslav Novotný	60 let výročí narození
12.12.1973	RNDr. Jan Brádka	10 let výročí úmrtí
30.8.1978	RNDr. Antonín Vesecký	5 let výročí úmrtí
27.10.1978	RNDr. Antonín Papež , CSc.	5 let výročí úmrtí
27.12.1978	prof. RNDr. Miloš Nosek , DrSc.	5 let výročí úmrtí

